

An aerial, painterly illustration of a town. The central focus is a large, light-colored church with a prominent circular window and a smaller clock face above it. To the left, a tall bell tower rises. The town's buildings are clustered together, with various rooflines and colors. In the lower-left foreground, a dark bull is depicted in a dynamic, rearing pose. The overall style is textured and artistic, with visible brushstrokes and a muted color palette of earthy tones.

Sant Mateu
2023

del 08 al 29 de setembre

X TORNEIG MIQUEL BESTARD Temporada 2023/2024

Els dies **22, 23 i 24** de setembre. Vegure cartells informatius.

Camp de Futbol Municipal Miquel Bestard.

TORNEIG DE VOLEI

Dia **23** de setembre. Vegure cartells informatius.

Al Pavelló municipal Joan Pericàs Riera.

TORNEIG DE PADEL SANT MATEU 2023

Del 10 al 17 de setembre, dissabtes i diumenges de 9:00 h a 14.00 h, feiners de 17:00 h a 22:00h. Al Pavelló municipal Joan Pericàs Riera.

Tassó reciclable. El trobareu als tassers dels carrers els dies de revetla. Els seu preu és d'1€, no retornable. El benefici serà per finançar urinaris públics, serveis d'ambulàncies, efectius de seguretat i altres despeses

Gràcies per ajudar-nos a respectar el medi ambient i a mantenir un poble més net i segur.

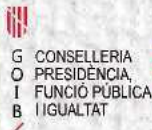
BUNYOLA T'ESTIM

Ajuntament de Bunyola

Illes Balears

Organismes i entitats col·laboradores:

Disseny i maquetació: Pep Muñoz
Fotos: Pep Muñoz
Portada: Fragment aquarel·la Carlos Espiro.
Impremta: Gràfiques Son Espanyolet

Benvolguts veïns i veïnes

Acaba l'estiu i arriba la tardor, els dies tornen mes curts i cercam la frescor després de molts de dies de calor.

Les Festes de Sant Mateu se'ns presenten, any rere any, com una magnífica oportunitat perquè tots poguem compartir plegats molts de moments: tots units en els preparatius i, sobretot, en la gresca de la celebració. Hi ha altres esdeveniments culturals al nostre calendari, però les Festes de Sant Mateu són les de tots, les que ens defineixen com a poble. Com sempre, hi han estat fent feina un munt de persones a títol individual o d'associacions, col·lectius i veïnats que sumen esforços i il·lusions perquè tot surti a la perfecció.

Presentam un programa amb moltes activitats, fruit d'aquesta col·laboració ciutadana. Es de justícia fer esment a la feina de la Comissió de Festes i a la Regidoria de Cultura, Festes, Educació i Joventut que hi han treballat de valent. Concerts, teatre, jocs infantils, esport... Una oferta àmplia, que reflecteix el potencial creatiu i la riquesa de l'activitat cívica i cultural del nostre poble. Petits i grans trobaran, de ben segur, propostes del seu interès.

Tal com deia, les festes de Sant Mateu son la projecció d'allò que som com a poble. Un poble viu i actiu, gràcies a totes les associacions i entitats que ho fan possible. També m'agradaria tenir un record emocionat per aquelles persones que no ens podran acompanyar durant aquets dies i que ens han deixat durant aquest any. Vos convit, idò, a sortir al carrer i a gaudir de totes les activitats.

Molt bones festes i feliç Sant Mateu

Joan Toni Riera
Batle de Bunyola

**NOI
I PUNT**

Si veus una
agressió...

No siguis còmplice,

Actua

 Consell de
Mallorca

**NOI
I PUNT**

Si vius una
agressió...

Denúncia

 Consell de
Mallorca

**Poble lliure
de violències sexuals**

**NOI
I PUNT**

 Consell de
Mallorca

Divendres 8

20:30 h NIT A LA FRESCA
Amb el grup "Suasi"
"Som Peces d'antiquari".
A Sa Plaça.

22:30 h Gincana Nocturna
Organitzada pel Quintos 2006. A Sa Plaça.

Dissabte 9

13:00 h V QUINTADA. Dinar de quintades. Organitzat
per QUIN Ubiti

16:00 h TARDEO QUINTADES
Horabaixa bunyoli amb música a càrrec de :
PETXANDONGOS - BAIX 'N' NICOTINA - Dj
TITI-Dj MIKY. Plaça de Sant Pere.

Diumenge 10

- 09:30 h **Cursa per muntanya.**
Recorregut per Sa Comuna organitzat pel Club esportiu Es Pedal. Música Grallalsac.
- 16:30 h **Carretons,** organitzat per UEscuderia Bunyola. Camí de Sa Comuna.
- 18:00 h **Reconeixement esportistes bunyolins.** A Sa Plaça.
- 20:00 h **Ballada popular a Sa Plaça.** A càrrec de UEscola de Ball de Bunyola i el grup RISSAGA.

Dijous 14

- 17:00 h **Animació infantil a Sa Plaça, amb JOCS DESCONNECTATS PER CONNECTAR-SE.**
En el marc del programa d'activitats dels Servei de Ludoteques per a famílies de filles i fills fins a 16 anys.
- 19:00 h **Inauguració exposició homenatge pòstum al Pintor; "CARLOS ESPIRO" A UEspai Climent Garau.**
(Del 14 al 21 de setembre).
- 20:00 h **Pregó de festes .** A càrrec de Toni Bujosa Morro al teatre Municipal Rafel Ramís.
- 20:30 h **MOSTRA DE JAZZ/ Street Dance.** A Sa Plaça A Càrrec de Mar Verdèra i Carol Ferreira, Gimnàs sport Atenas.

Divendres 15

17:00 h Llançament de caramels i repicada de campanes.

Amb els gegants, na Bàrbara i en Mateu a càrrec de la colla gegantera amb la participació dels xerimiers GRALLALSAC. Sortida del Mercat, Nunyo Sans i Pare Colom franciscà.

18:00 h Animació infantil amb
En Joan de Sa Maleta.
A Sa Plaça.

20:30 h Sopar a la Fresca

Inscripcions a l'Ajuntament fins dia 12 de setembre a les 14:00 hores. L'Ajuntament aportarà ensaimades, herbes i vermut. Música a càrrec de Grallalsac.

00:00 h **REVETLA** amb els grups **DBAIX - ADEUDA-Dj.**
Arturo. A Sa Plaça.

Dissabte 16

10:00 h Mercat 2^a MA.

Treu el que ja no facis servir per donar-li una segona vida. Al Carrer Pare Colom Franciscà. Inscripcions a l'Ajuntament fins dia 12 de setembre a les 14:00 h

11:00 h Animació infantil, a l'escola amb: **LUDETECA COLORINS**

En el marc del programa d'activitats dels Servei de Ludoteques per a famílies de filles i fills fins a 16 anys. Govern Balear.

17:00 h Concentració de la XIX Correguda amb roba interior (Dj Adrian Riera). A Sa Plaça.

18:00 h Pregó de la correguda i Grup sorpresa

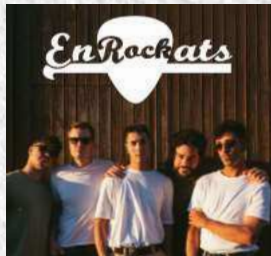
19:00 h Sortida.

20:00 h Arribada i Premis

21:00 h Dj Adrian Riera

Cervessa i begudes sense alcohol amb el nou tassó de Sa Correguda.

23:00 h Revetlla, amb els grups: **ENROCKATS-IPOPS** i **Dj BITA MAYANS**.

Diumenge 17

10:30 h **LV Homenatge a la vellesa**
Organitza el patronat local de la vellesa de Bunyola. Amb Grallalsac, Colla Geganterera i Escola de Ball de Bunyola. A l'Església Parroquial.

11:30 h **Cercavila a càrrec de la Banda de música de Bunyola.**

12:00 h **Concert de la Banda de música de Bunyola, a Sa Plaça.**

17:00 h **Diada ciclista Sant Mateu 2023**
Organitzat pel Club esportiu es Pedal. Sortida davant del Mercat

18:00 h **Festa de l'Escuma amb Dj Noel a l'Escola.**

19:00 h **Concert Coral Polifònica. A l'Església.**

20:00 h **Desfilada de Moda**
A càrrec de Mercedes Oliver, creadora de moda i autora de dissenys exclusius de crochet. Sa Plaça.

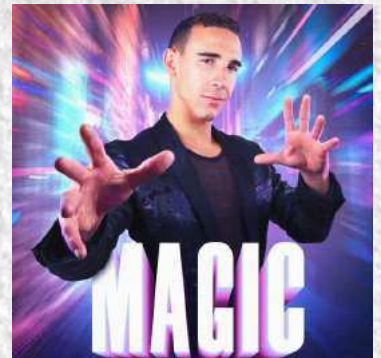
22:00 h **Teatre de Barra, DESBARRATS, A l'Estació del Tren de Bunyola. Cal apuntarse a l'ajuntament fins dia 12 a les 14:00 h**

Dilluns 18

- 17:00 h Torneig de Futbolí i Ping pong, Organitzat pel casal de Joves, Vegeu-ner cartells informatius.
- 18:00 h Pujada al Pi ensabonat
Pi ensabonat per a majors de 18 anys. Música a càrrec de Grallalsac i Batucada Rebombori.
- 20:00 h Sorteig de colls de Sa Comuna, Organitzat per UAssociació de caçadors, al Teatre Rafel Ramis.
- 22:00 h REVISTA

Trio musical **Aquarius**
Ball en línia.

Show de magia
amb el **Màgic Albert**.

Dimarts 19

- 17:00 h Animació infantil **PETITXANDONGOS**.
A Sa Plaça.

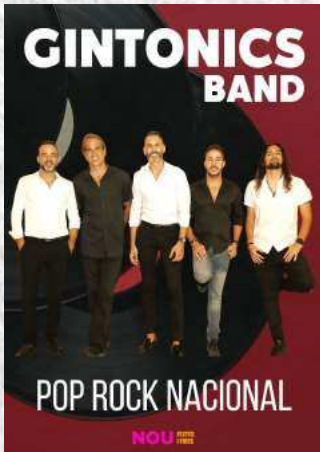
- 19:00 h Quines a sa plaça
Organitzen pares i mares
proviatge estudis 6è

- 21:00 h Nit de Trivial
Organitzat per na Glòria Brunet i na Marga Sastre.

Dimecres 20

- 17:00 h Animació infantil.
EL SENYOR DELS CONTES. A Sa Plaça.
- 19:00 h Curt Ferran Bex. "Uns Segons en Cel·luloide"
projecció de curt metratge i col·loqui. El rodatge de Bearn a Mallorca. Al Teatre Municipal Rafel Ramís
- 21:00 h Nit de tapes
- 22:00 h Revetlla de Sant Mateu. a Sa Plaça.
GINTONICS BAND/VALNOU/FORANOM Dj.
BIEL CASTELL

Dijous 21

10:00 h **CERCAVILA**

Música a càrrec de banda de Música Noïze.

11:00 h **Jocs Populars a Sa plaça**, organitzat pel grup d'esplai Lluna Nova.

12:00 h **Correguda de Joies**, organitzat pel grup d'esplai Lluna Nova.
Costa de Ca ses monges. Música a càrrec de Grallalsac.

12:30 h **Concert Banda de Música Noïze**. A Sa Plaça.

Sant Mateu

17:00 h

Animació Infantil;

**ELS ASTRONAUTES
ESTRELLATS.**

A Sa Plaça.

18:00 h **Pujada al Castellet**

Organitzat pel club es Pedal. Costa de Ca Ses Monges.

19:00 h **Missa Solemne de Sant Mateu**, Església parroquial.

21:00 h **Mostra de Ball**. Escola de Ball de Bunyola. A Sa Plaça.

00:00 h **Fi de Festa amb Castell de Drons**. El millor lloc per veure l'espectacle serà del carrer Santa Catalina Thomàs.

Divendres 22

18:00 h Jornada de Portes Obertes
**COWORKING
BUNYOLA; ES TEATRE**
amb actuació de **TXANGO**

Dissabte 23

TORNEIG DE VOLEI

Organitza club de voleibol Bunyola Poliesportiu Municipal
Veure Cartells Informatius.

Diumenge 24

10:00 h **EXCURSIO PEL TERME DE BUNYOLA**
Organitza grup excursionista de Bunyola.

Divendres 29

20:30 h **Darrer divendres.**
Xerrada de l'advocada
Francisca Mas Busquets, sobre
la igualtat de gènere.
Organitzada per l'Associació
J.Koslowsky. Espai Climent
Garau.

Pregó Sant Mateu 2022

Bon vespre a tothom.

El primer de tot vull dirigir unes paraules d'agraïment a l'Ajuntament de Bunyola per haver concedit a Grallalsac

l'honor de ser els pregoners, als companys de l'associació per atorgar-me el privilegi de llegir el pregó, i a tots vosaltres per ser aquí: gràcies de tot cor.

Els xeremiers no acostumam a parlar en públic. A pregonar, en canvi, hi estem ben avesats. El so de les xeremies actua com un crit, com un toc d'atenció, de convidada. Avui vespre, als sons de les xeremies, hi afegim paraules i imatges amb el desig de que al sortir d'aquí, a més de portar-vos el missatge clar de convidada a les festes de Sant Mateu, hagueu conegut una mica més als missatgers: les persones que integrem Grallalsac.

Ens permetreu que a l'acte d'avui, Grallalsac, a més de mostrar-se com una associació cultural, s'expressi com un vincle de contacte entre tots els xeremiers a Bunyola. Per això hem considerat del tot adient començar el pregó convidant als sonadors que durant el temps de confinament obligat per la pandèmia, cada hora baixa a les 6 i mitja, feren sentir el so emblemàtic de les xeremies. Aquell so trencava per una estona el silenci que mantenia tot el poble arraconat. Els xeremiers donàvem i fèiem donar senyals de vida a la gent del poble i alimentàvem l'esperança de que s'acabés aviat aquell malson, quan l'absència de festes provà de posar en dubte el sentit de ser xeremier tot privant-nos de sortir al carrer i sonar junts entre la gent.

Després d'escoltar aquells sons de resistència, ànims i esperança del "Sor Tomasseta" reprenem el fil del pregó.

Tot els xeremiers presents sonen "Sor Tomasseta"

1. La màgia de les xeremies.

El passat 26 d'agost, el Patronat local de la vellesa organitzà una festa en homenatge a quatre majors bunyolins en el seu centenari. A la festa hi participaren, entre altres, la Coral Polifònica, l'Escola de Ball, la Colla Gegantera i Grallalsac. Hi érem en Miquel Roig, el sonador més antic dels que viuen a Bunyola, na Leonor, en Joan i jo. Els quatre coincidírem en comentar els avantatges pràctics que suposa en aquestes ocasions comptar amb una colla de xeremiers, tant per acompanyar la desfilada com per posar música al ball. Però més enllà dels aspectes pràctics vam considerar del tot encertat el fet d'incloure les xeremies en aquest tipus d'actes pel seu significat festiu tradicional i per la seva capacitat de despertar emocions i sentiments: allò que alguns anomenen màgia.

Amb totes aquestes dilucidacions, acabada la conversa, ens sentíem ben orgullosos de ser xeremiers. Perquè si bé és cert que la màgia de les xeremies no es pot encabir en paraules, del

Pregó Sant Mateu 2022

que no hi ha cap dubte és que per fer possible aquesta màgia hi ha d'haver uns xeremiers sonant.

2. De com un es pot fer xeremier.

Quan deim xeremier ens referim de forma genèrica a un sonador o sonadora de la colla, tant si toca el flabiol i el tamborino, com si toca les xeremies. Per fer-te xeremier el punt de partida és que t'ha d'agradar tot l'entorn del món de les xeremies. Si la teva intenció és iniciar-te a la música i tocar un instrument per a propi delit, millor que no ho facis amb cap dels instruments de la colla: estan carregats de dificultats tècniques, en diríem extra-musicals, que poden convertir el delit en un penar. Si ets dels que ho tenen clar i et sents ben captivat per aquella màgia de que parlàvem bastarà donis tres passes:

- Primera: Disposar d'instrument. Pots adquirir-lo, aconseguir que algú el te regali, llogar-lo, o que te'l deixin. Disposar d'un instrument abans no era gens fàcil; havies d'esperar molt de temps.

- Segona: Hauràs de decidir com en vols aprendre. Si ho vols fer per tu mateix, de forma autodidacta, toparàs amb dificultats que se't faran costa amunt. Si algú te'n pot ensenyar, les mateixes dificultats et semblaran una rialla. Abans, i quan dic abans parlo de finals del segle passat, no quedava més remei que aprendre'n de forma autodidacta. Escassejaven els sonadors i abundava el secretisme.

- Tercera: Ja tens l'instrument i més o menys te'n defenses per sonar-lo. La família i els veïnats ja diuen "a la fi...!" No, encara has de donar una altra passa: Necessites tenir amb qui sonar, amb qui sortir al carrer, anar a la festa i gaudir de l'orgull de que ara sou tu i la teva colla o grup

qui despertau la màgia de les xeremies.

No us vull cansar amb la descripció dels instruments i on es presenten les dificultats. Tan sols permeteu-me un detall: dels tres instruments n'hi ha un que poques vegades se'l valora com mereix. És el tamborino, el vertader cor de la colla, el qui marca el batec, el qui dóna vida als sons i fa realitat la cançó que diu:

"Quant sent ses xeremies
m'he d'amagar
i fermar-me ses cames
per no ballar"

Tomeu Amengual, constructor de tambors i tamborins, i el seu fill Nico professor de percussió, sonen "Jota Calistrona".

3. Els orígens de Grallalsac.

Ens sentim ben orgullosos de poder dir que

Pregó Sant Mateu 2022

Grallalsac va néixer en el sí de l'Escola de Ball. És molt probable que tots els presents ja ho sabíeu. Pot ser, però, que quedin detalls per descobrir. Per exemple, qui de vosaltres ha sentit parlar mai del "pacte de les ocarines"?

A un viatge que férem amb l'Escola de Ball a Menorca, crec que devers 1994, en Tomeu Guardiola i jo vam coincidir en encapritxar-nos a comprar unes ocarines dels Andes de Sud-Amèrica, en una paradeta de la plaça del Born, a Ciutadella. Allò encetà una conversa sobre els instruments que esdevenen signes d'identitat d'una cultura i d'un país i passàrem a parlar dels nostres. Tot d'una que, seguint el fil de la conversa, en Tomeu me mostrà la seva disposició a aprendre a sonar flabiol i tamborí vaig veure sortida al patiment que em provocava no tenir colla amb qui sonar. Allà mateix en Tomeu i jo segellàrem tàcitament el famós pacte de les ocarines: "si n'aprenem junts sonarem plegats". Tornats a Mallorca ens posàrem a treballar i en Tomeu trobà un lloc ben adequat per a l'estudi, a l'aire lliure, on no molestàvem més que a un pobre ase que hi havia prop d'allà.

Ben aviat, Àngel Bujosa, que tocava bandúrria també a l'Escola de Ball, donà mostres d'apreciar la música xeremiera. Li férem la proposta d'afegir-se a nosaltres i sense pensar-ho dues vegades tot d'una va dir que sí. Els tres vam estar un parell d'anys aprenent, assajant, sonant. No podríem fixar bé les dates, però pel 1997 ja

començàvem a sortir per algunes festes i se'ns coneixia com els xeremiers de l'Escola de Ball. A 2002, preparant un concertet que es va incloure en el programa "Estius a la fresca", adoptàrem el nom de Grallalsac que, com és bo de veure, el formen dos elements fonamentals de les xeremies: el grall, la verdadera xeremia, que canta la melodia a l'uníson amb el flabiol, i el sac que actua com a reservori d'aire a fi de que quan estem sonant no hi deixem els pulmons.

El 20 de maig de 2003 Grallalsac es constituí com a associació cultural sense que això minvés en absolut la nostra relació amb l'Escola de Ball de la que continuàvem essent membres. Àngel va córrer tota la paperassa i va obrir una pàgina Web on penjava els anuncis de les activitats i les memòries de la nostra associació, i es compartien les partitures del nostre repertori. La pàgina obtingué el premi Web a l'edició de 2005 del certamen organitzat per Balear Web.

Hi ha un altre detall dels orígens de Grallalsac que segur ben pocs sabíeu: si gratem una mica més enrere descobrim que a Xavier i a mi ens entrà la llavoreta xeremiera de nins, allà pels anys seixanta, sentint sonar els mateixos xeremiers, els germans Pep i Tomeu Camps de Son Roca, Xavier a Galilea i jo a Bunyola. Xavier fins i tot recorda la melodia que el va encisar: la que tocaven mentre es feia el joc de l'embutar. Ara en Xavier la tocarà fent colla amb Núria, que de tant de veure que bé s'ho passava el seu marit

Pregó Sant Mateu 2022

sonant les xeremies de festa en festa, també volgué fer-se sonadora.

Xavier Mulet i Núria Meix sonen "L'embutar"

4. El contacte amb els altres xeremiers de Mallorca.

Les trobades de xeremiers han estat i són el recurs més potent i efectiu per a la conservació, revitalització i propagació de la tradició xeremiera. A més del contacte humà que suposa trobar-se amb altres colles i grups es produeix un flux d'intercanvi de coneixements i experiències que necessàriament du al progrés qualitatiu de cada sonador, de cada colla i de cada grup. La primera trobada que es recorda l'organitzà l'Obra Cultural Balear a Montuïri l'agost de 1974, baix el títol de Certamen de Cançó des Camp i

Colles de Xeremiers. Hi participaren les darreres colles que quedaven en aquell moment a Mallorca. No arribaven a una vintena; només una era de sonadors joves. Els joves amants de la cultura i del país van comprendre que s'havia d'actuar de valent si es volia conservar el patrimoni cultural de la música xeremiera i van posar fil a l'agulla. Després vingueren més trobades: el 1979 la de Sa Calatrava, a Palma, el 1985 a Manacor. Des de 1995 se'n venen celebrant anualment a Sa Pobla on se l'acompanya de fira de Lutiers d'instruments tradicionals.

Sóller ha estat un dels llocs de l'illa on es revitalitzà més prest i amb més força la tradició xeremiera. El 2005 els Xeremiers de Sóller organitzaren la 1ª Trobada d'Escoles de Xeremiers i Flabiolers. Des d'aleshores s'ha anat repetint ininterrompudament cada any per les festes de Sant Bartomeu. Sempre ens han convidat i mai hi hem faltat. Altres trobades freqüentades per Grallalsac han estat les de Muro, Manacor i Consell. Anant a les trobades, sentint i observant els altres, hem après molt del saborino xeremier.

Sentirem ara una tocada que es diu "Romanç" composta per Maria de l'Luc López, que la sonarà a colla amb Àngel Bujosa.

Pregó Sant Mateu 2022

Maria de Iluc i López i Angel Bujosa sonen "Romanç"

5. Les xeremies entren a l'Escola de Música de Bunyola.

A mitjan estiu de 2007 l'Escola de Ball participava en el festival de Jaca. Al grup de músics s'hi havien afegit els germans Eduard i Biel Riera, cofundadors, professors i a les hores directius de l'Escola de Música de Bunyola. A més del violí i la flauta travessera els dos germans sonaven les xeremies, el flabiol i el tamborino. Sorprès molt agradablement de la seva entrada al món xeremier els vaig sentir sonar una tocata que jo desconeixia i que m'evocava altres sonades del repertori tradicional. Van dir-me que es tractava d'un valset compost per Eduard per fer ballar els Gegants de Bunyola. Seguint la conversa, parlàrem de les

interrelacions entre la música tradicional i la música culta i ben aviat coincidírem en la proposta d'integrar l'ensenyament dels instruments de la colla a l'Escola de Música de Bunyola. Aquell any jo havia acabat els estudis al conservatori i estava prou motivat pel tema. La proposta tirà endavant i per la tardor al començar el curs 2007-2008 ja es feu realitat. Va ser el principi d'una simbiosi que mantenint l'autonomia d'ambdues entitats ha facilitat l'aparició de nous sonadors. Alguns d'ells són ara membres de Grallalsac: Joan Palou, Xavier Mulet, Ricard Tobaruela, Marita Torres, Leonor Bestard, Núria Meix i Miquel Bernat Cabot.

Amb aquesta entesa de Grallalsac i l'Escola de Música a Bunyola es va donar una passa de gegant a favor de potenciar la presència de les xeremies a la vida festera i cultural.

6. Grallalsac entra a la gran festa.

Un altre fet favorable per a l'evolució de Grallalsac que succeí el 2007 fou que el Conservatori Superior

Pregó Sant Mateu 2022

premià el meu treball de fi de carrera amb la seva publicació. Tots els actes de presentació d'aquell llibre van servir per a que la nostra associació es donés a conèixer i establís relacions amb tot l'univers xeremier del moment. A la presentació al conservatori comptàrem amb l'assistència de persones ben conegudes per la seva gran tasca a favor de la revitalització i promoció de la cultura xeremiera. Quan presentàrem el llibre a sa Pobla, coincidint amb la trobada de xeremiers, en lliuràrem un exemplar a cada grup o escola de xeremies.

A Bunyola la presentació es va incloure en el programa de festes de Sant Mateu, el dissabte, 22 de setembre d'aquell 2007 a les 6 de l'horabaixa. Just una hora després havia de començar la correguda en roba interior. Vam aprofitar per convidar molts xeremiers de Mallorca. Malgrat les fortes pluges que desbarataven els horaris de realització dels actes i dificultaven o impediren l'assistència d'alguns convidats, l'esdeveniment fou prou concorregut i deixà unes imatges gravades en el nostre cor xeremier. Ens referim a les imatges de l'encontre dels xeremiers amb la festa més viva i participada de les que es programen per Sant Mateu: la correguda en roba interior. Aquell encontre dels xeremiers més representatiu de Mallorca amb els corredors de Bunyola fou la passa definitiva per a què Grallalsac entrés a la festa.

Eduard Riera, Biel Riera, Jaume Pascual, Miquel Bernat Cabot, Leonor Bestard i Vicens Serralta sonen l'himne de la correguda en roba interior

7. Uns comentaris sobre el repertori xeremier.

Abans parlava d'un llibre que vol servir de corpus documental per a la recerca i l'ensenyament del repertori. Us faré una confidència: la gent quan sent les xeremies quasi mai s'interessa per saber quina peça estan tocant. Mentre sonen les xeremies, els que sonen és el de menys. Són molt conegudes les frases: "els xeremiers sempre soneu el mateix". I el xeremier respon: "que vols dir? Tenim un ample repertori". No passa així entre els sonadors quan anem a les trobades on tots sentim curiositat per saber quina és aquella peça, nova o recuperada, que toquen les colles d'altres indrets.

Una altra cosa curiosa és el nom amb que

Pregó Sant Mateu 2022

s'identifiquen les toques. Unes tenen un nom genèric, segons la funció per a la qual les sonaven els xeremiers antics ("per tocar caminant", corregudes, acompanyades, ofertes, etc.), altres duen el nom dels xeremiers que les solien sonar amb més freqüència, fossin composicions seves o variants de toques anteriors ("sa Jota dels Llargs", "sa sonada d'en Pixedis", etc.). I per acabar de complicar-ho una mateixa sonada pot tenir diversos noms ("Ses Jornades" o "Es Padri Pep", "Per acompanyar al ball ses al-lotes" o la tocada de "Mestre Pere Filó", etc.).

Per evitar confusions entre els sonadors està ben arrelat el costum de que quan un diu "podríem tocar tal peça", l'altre li demana: "com comença?". I el primer cantusseja les primeres notes. L'exemple més representatiu de l'ambigüitat en el nom de les peces es dona en la que molta gent anomena "el ball de l'Oferta" i que no té res a veure amb les antigues ofertes que tocaven els xeremiers durant l'ofrena al Sant Patró. El nom més freqüent que rep aquesta peça entre els sonadors és "Na Pixedis Torta", o "es tum-tum", per aquella cançó que diu:

Tum-tum, Na Pixedis Clota,
tum-tum, Na Maria Mas,
tum-tum, vol tocar piano,
tum-tum, que no en tocaràs.

El folklorista bunyolí Andreu Estarelles Pasqual

quan la recull al seu llibre L'Essència de Mallorca no li posa nom. Senzillament la mostra com a "una sonada corrent". Als bunyolins d'una certa edat aquesta sonada, en forma de mateixa, ens fa recordar aquelles matines de l'any 1967 en que la Coral Polifònica la cantà amb lletra de villancet nadalenc: "Previnguen les castanyetes..." Na Leonor és una apassionada d'aquesta peça i ara la sonarà amb en Jaume.

Leonor Bestard i Jaume Pascual sonen
"na Pixedis Torta"

8. Sonant les xeremies a espais poc freqüentats.

Les xeremies ens han obert moltes portes, fins hi tot les de la presó. Convidats per la Pastoral penitenciària, els xeremiers de Grallalsac i altres companys sonadors de Bunyola i Calvià hi hem

Pregó Sant Mateu 2022

entrat a amenitzar la torrada especial que els reclusos celebren per Sant Sebastià. És una experiència d'aquelles que no tenim paraules per definir.

Altres llocs on hem acompanyat una estona als interns sonant les xeremies són: l'Hospital de Nit, el Casal de Família i el Centre de Son Llebre, des Pla de na Tesa, on resideixen persones amb un grau molt alt de dependència.

També hem sonat al cementiri de Bunyola. Cada any, des del 2005, el dissabte més proper a dia 14 d'abril, assistim a l'acte que organitza el grup local per a la Memòria Històrica, en homenatge als quinze republicans assassinats al terme de Bunyola i enterrats a la fossa comuna. Rebem als assistents sonant a les portes del cementiri i entonam Na Riego durant l'ofrena floral.

9. Grallalsac participa a les manifestacions de caire reivindicatiu.

Pels anys vuitanta del segle passat, aquells joves als que abans ens referíem dient que posaren fil a l'agulla per revitalitzar la música dels xeremiers, esgrimiren els seus instruments en defensa de la llengua, la cultura i el país, fent-los sentir a les manifestacions. Els de Grallalsac també hem fet sentir les nostres xeremies en diverses manifestacions públiques de caire reivindicatiu, sempre respectant les opcions individuals: el 2004 a Palma i a Sóller en marxes per la Pau. El 2011 a Orient en defensa del camí de Comassema. El 2011 i posteriors: pujada al Molí des Castellet, a Calvià. El 2011 i 2012 a Bunyola per la gratuïtat del Túnel de Sóller. El 2012 marxa reivindicativa fins a l'hospital Joan March. Bunyola. Del 2012 al 2015, en repetides vegades, per la llengua i l'educació.

10. Les més emotives sonades del decurs de l'any a Bunyola.

Així com la funció de posar música al ball és una funció ben definida, les altres funcions dels xeremiers es podrien resumir en una: acompanyar. I és aquest acompanyar el que justifica que a cada festa hi puguin comparèixer les xeremies com a un valor afegit. Els xeremiers no són mai els protagonistes però la seva presència sonora fa més vitenca l'ocasió.

Ricard Tobaruela i Joan i Palou sonen "Na Riego"

Pregó Sant Mateu 2022

El dia de la **cavalcada dels Reis**, Grallalsac estrena l'any amb xocolata i ensaïmades, mitja hora abans d'iniciar la vetllada més màgica de l'any. Quan els infants van sortint amb pares i padrins a esperar l'arribada dels reis, els xeremiers els acompanyam en l'espera fent passades pel carrer tot sonant nades tradicionals d'aquí i d'allà. Quan les carrosses ja han arribat a plaça encapçalam la comitiva de ses Majestats i les autoritats locals i entram dins l'església sonant el "Joia en el món".

Núria, quan preparàvem el pregó, va dir: "El moment més sublim és quan tocam dins l'església el vespre del reis. Veure les caretes dels menuts, no té preu, m'omple de felicitat, joia i alegria i em sento privilegiada de gaudir d'aquest moment". Pocs dies després anem a **les beneïdes**. No hi complim altre funció que la d'ambientar la festa. Els so de les xeremies es mescla amb el soroll de la gent i els sonadors passen tan desapercbutos que se'n duen més de dues empentes. Venen els **darrers dies** i ens agrada que ens convidin a acompanyar la rueta escolar, disfressats, com pertoca.

Quan va arribant la primavera anem a **la calçotada** i sonem un poc de tot. Ens hi trobem molt a gust i la gent s'alegra de la nostra música. Fins per Sant Mateu pot ser que no sortim més pel poble, però això passa poques vegades. Adesiara surt algun homenatge, aniversari,

inauguració, etc. on es sol·licita la companyia dels nostres sons.

De **les festes de Sant Mateu** que us podem contar? Sembla que no parem: Lançament de caramels i cercavila amb els gegants, anunci del pregó, sopar a la fresca, homenatge a la vellesa, corregudes, el pi, i altres moments en que el programa de l'any o faci escaient. El dia de Sant Mateu és tradicional que fem cercaviles pels carrers més allunyats del centre. Ens emociona veure com la gent treu el cap per les finestres o surt al portal a agrair la nostra música de felicitació. Un any l'ajuntament va declarar el dia de Sant Mateu dia fener i com a tal no va incloure cap acte en tot el dia 21. Els de Grallalsac mostrarem el nostre desacord sortint el matí a fer la cercavila acostumada pels carrers del poble i la nostra música va sonar més agràida que mai. Tothom va aplaudir la iniciativa.

El 2020 va ser una any excepcional. La pandèmia assotava amb onades que no deixaven aixecar del tot les restriccions. Sortírem varies colles i ens repartírem els carrers. Pels sonadors fou molt emotiu retrobar-nos entre nosaltres i amb la gent del poble.

Una partida d'anys, per iniciativa del Club ciclista es Pedal vam sonar al Penyal d'Honor a la cursa de Muntanya. Era molt emocionant sonar a un espai obert tan emblemàtic de la Comuna de Bunyola. Els corredors ens ho agraien força i fins

Pregó Sant Mateu 2022

i tot algun es marcava un punt de jota. Però un poc més endavant la direcció general informà negativament la presència de xeremies al Penyal d'Honor considerant-ho una activitat que podia perjudicar el benestar de les aus i altra fauna salvatge i no s'ha tornat a autoritzar.

Ara, que hem parlat de Sant Mateu i duïm una bona estona de pregó permeteu-me que per la següent parada musical influi les xeremies i si l'emoció no ens gasta una mala passada, en sonarem una en Tomeu i jo.

*Xesc Huguet i Tomeu Guardiola sonen
"per anar de copes"*

11. Alguns dels nostres records.

Son tants els records que ens agradaria compartir amb vosaltres que necessitariem varies hores per fer-ho. Us en mostrarem alguns, amb poques

paraules, varies imatges i molt de sentiment:

- Els concerts de música antiga, que just parlant d'ells ja omplirien un altre pregó.
- Quan vam sonar les xeremies vora l'arbre de Guernica, acompanyant la gent de la Casa Basca de Mallorca, amb qui manteníem una estreta relació gràcies al nostre company Lluç Mas, que avui no ha pogut esser aquí per trobar-se a fora de Mallorca.
- Quan vam sonar al Castell de Bellver en el Congrés Internacional de la pedra en Sec, el 2017 .
- Quan sonàrem a Posta de sol a l'Observatori de Costitx el dia dels solstici d'estiu, el 2012.

I aturarem la llista per centrar-nos en el record que ens produeix més orgull com a grup de xeremiers: el concert que oferírem a la placeta de Sant Pere el 12 de setembre de 2016 amb el títol de **GRALLALSAC ENTRE AMICS... Música i paraules**. En el cartell del programa ja mostràvem les nostres intencions: oferir una selecció del nostre repertori tradicional, contar les històries que acompanyen a les nostres sonades, conversar amb la gent, i destapar els secrets de les xeremies per passar junts una vetllada agradable. Ho va ser ben agradable la vetllada. Sonàrem 19 peces del repertori tradicional sense que ningú, ni del públic, ni dels sonadors, mostrés cara de cansament. Hi hagué fluïdesa i espontaneïtat en la presentació de les peces. El públic participà amb complicitat. Fins i tot

Pregó Sant Mateu 2022

mundàrem el joc de S'Embutar. La proximitat entre sonadors i oients era tal que ens contagiàvem uns als altres l'entusiasme. L'acústica de l'espai obert entre façanes aportava la reverberació justa i necessària i les xeremies s'escoltaven amb tota la riquesa dels seus matisos. Bé sabíem perquè havíem escollit sa placeta de Sant Pere. A més de les qualitats sonores d'aquell espai, allà hi trobaríem un públic amic. No de bades, molts d'anys, en acabar el recorregut dels sopars a la fresca hi anem a fer el fi de festa i els veïns ens conviden amb els millors plats del sopar que han compartit. Aquella vetllada, l'entusiasme que resplendia en totes les cares posava de manifest la presència de la màgia de les xeremies. Us podem mostrar imatges, però la màgia quedà gravada als cors.

Grallalsac entre amics, Sant Mateu 2016

I en Xavier, en acabar el concert ho va fer venir bé per anunciar la voluntat decidida de que aquell any, per la fira de Santa Catalina hi hauria l'arimera

trobada de xeremiers a Bunyola. Ja havia fet les gestions.

12.- Amb les trobades de xeremiers a Bunyola Grallalsac assoleix la plenitud.

Quan a un poble s'organitza una trobada de xeremiers i hi acudeixen sonadors de per tot Mallorca és una prova inequívoca de que el grup de xeremiers locals ha arribat a la majoria d'edat, a la plenitud del seu ésser xeremier, Grallalsac ja n'ha organitzades quatre i enguany anirem per la quinta, coincidint amb la fira, per Santa Catalina.

El decurs d'una trobada de xeremiers es ve repetint cada any: Dues setmanes abans, els alumnes del col·legi Mestre Colom han fet el cartell que escamparem pel poble i per les xarxes socials convidant sonadores i sonadors de tot vent. Arriba el dissabte i els de Grallalsac a les vuit del matí ens trobam al pati de l'escola i param taula per a berenar: pa amb oli i companatge, coques de verduretes i albercocs, taronges i la beguda pertinent, Pegam una mossegada i a les nou comencen a comparèixer els visitants, Salutacions, "Berenau, estau a ca vostra". Uns envesteixen a menjar i altres esperen un poc. No passa ni mitja hora i ja n'hi ha que, havent berenat o no, comencen a inflar les xeremies... I ja no hi ha aturall.. S'alternen amb espontaneïtat les sonades d'uns i dels altres de forma quasi ininterrompuda. En haver arribat la majoria dels visitants, i procurant que ningú resta panxa buida, fem rotllada, Salutem i agraïm a tots la seva presència. Els lliurem una jarreta de fang en record de la

Pregó Sant Mateu 2022

trobada i els convidam a recórrer els carrers de Bunyola. Comencem la cercavila tots junts, amb la companyia dels gegants Mateu i Bàrbara que amics nostres com són s'afegeixen a la trobada. Quan arribem a la part alta del poble ens dividim en grups més reduïts i seguim distints recorreguts. Ens retrobem a la plaça de la rectoria i baixam tots plegats cap a plaça. Poc després ens dirigim a la placeta de Sant Pere i allà junt amb les autoritats municipals fem un acte de reconeixement a algú que s'hagi distingit pel seu treball a favor de la cultura xeremiera.

A les quatre trobades realitzades els homenatjats han estat els següents:

- A la primera trobada, 2016, la distinció es lliurà a Antoni Torrens. Per tants d'anys, esforços i encerts dedicats a la revitalització de l'entorn xeremier. Ell no és sonador, però no trobareu ningú més apassionat per les xeremies. Apotecari de carrera, va descobrir la fórmula magistral per fer indestructible la cultura de les xeremies, quan perillava desaparèixer: va combinar la trobada de xeremiers amb la fira de lutiers constructors dels instruments propis de la colla. Des de 1995 cada any a mitjan novembre els amants de les xeremies, sonadors i aspirants a sonadors, poden acudir a Sa Pobla i abeurar-se d'aquesta poció infal·lible.

- A la segona trobada, 2017, la distinció la me daren a mi, per lo molt que m'estimen. Gràcies de cor.

- A la tercera trobada, 2018, la distinció va ser per el xeremier de Santa Maria, Toni Xisples.

Un dels pocs sonadors que queden d'aquells que treballaren de pastor. Els xeremiers de Santa Maria, Andreu "David" i Toni "Xisples" foren la colla que amb més paciència i generositat va saber transmetre el sonar més pur i tradicional de les nostres contrades als joves que s'interessaven per aprendre.

- A la quarta trobada, 2019, la distinció fou pels xeremiers de Son Roca, hereus d'aquella colla que tants d'anys alegrà les festes de Bunyola, quan encara no hi havia xeremiers al poble. I poca cosa més podem contar de les trobades. Passat mig dia, poc a poc els sonadors es dispersen sonant per aquí i allà, pels cantons i tabernes, abans d'emprendre el camí de retorn cap a ca seva.

Miquel Bernat Cabot i Jaume Pascual sonen la "tocada de son Bosch"

Pregó Sant Mateu 2022

Acabam el pregó.

Quan al final d'una tocada la gent fa mamballetes els sonadors ens demanam: aplaudeixen per la música que han sentit o pel silenci de quan hem parat? No podem saber quins són els sentiments, emocions que s'hauran despertat mentre sonàvem. Com diu Xavier "tot depèn del context i l'entorn on es fa la sonada i de les característiques culturals, socials, edat, etc. de les persones que escolten. Així es pot anar des de la ràbia fins a la joia, de la reivindicació fins a la celebració, del sentiment identitari de pertinença a una cultura, fins al rebuig o indiferència pel so de les xeremies pel mateix motiu. És evident que el sonar de les xeremies no deixa indiferent mai a ningú, pel bo i pel dolent. Aquesta pot ser una característica que el diferencia dels altres instruments".

Abans d'acomiar-nos volem afegir que també ens sentim orgullosos de les relacions de Grallalsac amb les altres associacions culturals de Bunyola, amb varies de les quals compartim alguns membres. Es tracta d'una relació que reforça i estimula no sols el potencial cultural i festiu propi sinó també els de cada una de les entitats.

I ara per acabar que pugin a l'escenari tots els

sonadors que hem de sonar sa darrera tots plegats.

Mentre van pujant us demano un fort aplaudiment per a Pep Muñoz a qui agraïm que de forma totalment desinteressada hagi tingut cura del muntatge i projecció de les diapositives que han acompanyat aquest pregó.

A una festa pot faltar el sol, per ennegulada una cadira col·locada o un pern per empemar.

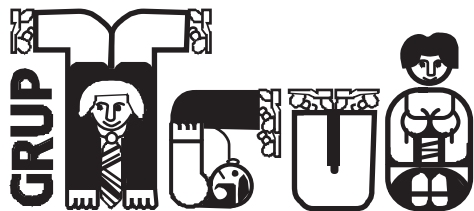
Pot faltar l'enramada fins i tot el capellà el paperí es pot banyar o l'autoritat despistada a l'acte es retrassarà.

El nin es pot "emprenyar" i una mare "enpipada" una bona dotellada d'amagat li pot aferrar.

Però mai, mai, faltaran les xeremies trempades per poder disfrutar d'una festa engalanada per Sant Mateu celebrar.

Molts d'anys i bones festes. Visquin ses xeremies. Visqui Sant Mateu. Visqui Bunyola.

BRANDS FOR PEOPLE
LORENZO JAUME

Gerent

+34 678 544 496 / +34 971 605 509
ljaume@trui.es trui.es

CLAR

centre de bellesa i benestar

C/ Major, 16 Tel. 971 14 82 20
Bunyola

SERRA

servei a domicili de llenya
669 799 648 676 508 223
www.lenyessonsserra.com

Agencia Inmobiliaria / Estate Agent
Immobilien / API.

Fernando Dameto
Ingeniero Agrónomo

Teléfono: 971 61 54 24 Mov: 639 383 768
fernandodameto@gmail.com
www.fernandodameto.com
C/Costa de s'Estació n. 2a - 07110 Bunyola , Mallorca

construccions

JL CAMPINS

Reforma el teu passat
Construeix el teu futur

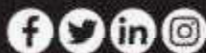
Reformes
hoteleres

Promoció de pisos
Vinyetes i C/ Orient

971 14 83 70 / 689 64 61 98

www.construccionescampins.com

{ES TEATRE}
COWORKING
BUNYOLA
SALA FITNESS

Coworking
Bunyola

Sala
Fitness

971 14 83 70 / 689 64 61 98

www.coworkingbunyola.com

Jardins d'Alfàbia

Horaris d'apertura:
1 d'abril - 30 d'octubre
De dilluns a dissabte 9:30 a 18:30 h.
1 de novembre - 31 de març
De dilluns a divendres 9:30 a 17:30 h.
Dissabte 9:30 a 13:00 h.
Desembre tancat

Carretera de Sóller, km. 17 Informació: tel 9716131 23
www.jardinesdealfabia.com

BALEAR *de*
TRACTAMENTS
D'AIGÜES SL

**DESCALCIFICACIÓ, ELECTROBOMBES,
DESSALINITZACIÓ, PISCINES,
FILTRACIÓ I CLORACIÓ D'AIGÜA POTABLE, ETC.**

GREMI TEIXIDORS 10 B . TEL. 971 43 14 55. POLÍGON SON CASTELLÓ. 07009 PALMA.

ADALMO

GESTOR DE RESIDUOS

RTP/G-027.97/CAIB

Tel. 971 60 64 70

Polígono Industrial Can Valero
Josep Antoni de Cabanyes, 24
07011 Palma. 971 254 138

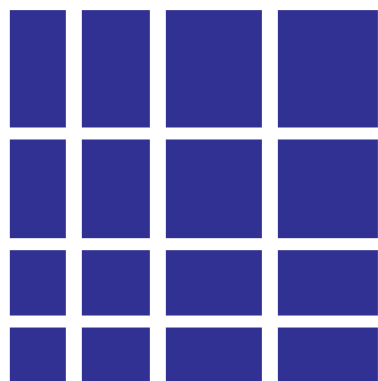
Polígono Industrial de Manacor
Fusters, 35
07500 Manacor. 971 555 161

Área empresarial Ses Veles
Calle de Fonoll, 9-15
07110 Bunyola. 971 606 470

GESTIÓN INTEGRAL DE RESIDUOS

RECUPERACIÓN Y RECICLAJE
GESTOR DE RESIDUOS PELIGROSOS
EMPRESA DE SERVICIOS
TRABAJOS CON AMIANTO

**Cristalería
Bellver**

GREMIO TEJEDORES, 30

TELS. 971 43 22 77 - FAX 971 45 91 01

07009 PALMA DE MALLORCA - crist.bellver@terra.es

Passeig Antoni Estarellas, 49.
07110 Bunyola

tel: 991 61 31 03

WhatsApp: 618 782 139

Mail:
talleresjulia.bunyola@gmail.com

es CORTE
VELL

INLAND HOTEL Bunyola · Mallorca

BIP **BIP**
supermercat
BUNYOLA

Pare Bartomeu Caputxí, 7-Tel. 971 61 36 50

"Buenos sabores en plena naturaleza"

RESTAURANTE GOLF SON TERMES
Reservas: +34 971617881 info@sontermes.com

Perruqueria

MARILENA

Molts d'anys i Bones Festes

Passeig Antoni Estarellas, 16 · Bunyola
tel 971 61 32 83

Comercial Bunyola

*Vos desitja
Bones Festes*

C/ Mare de Déu de la Neu ,5
Tel: 971 615 038

**Molts d'anys
i bona cuina!**

Menjars preparats i +

971 148 492

De dilluns a dissabte
d'11 a 16 hrs

FORN

DE SA POSADA

Sa Plaça, 5. Bunyola. Mallorca
971 61 36 26
fornsaposada@gmail.com

Construccions Ramon Perelló Martí

Mòbil: 627 725 384
Tlf/Fax: 971 613 838
07193 - Bunyola

Taxi 1

Bunyola

 670 49 10 30

taxi1bunyola@hotmail.com

CARLOS MAS SUAU
OLGA GUERRA GARCÍA

TALLERES LÓPEZ BORTÓN

Reparaciones
industriales,
caldereria, granallado
y pintura industrial

www.tallereslopezborton.es

expert

XK
aplicacions

Taco

- Video
- Audio
- Hi Fi
- T.V.
- Electrodomèstics
- Aire Acondionat
- Antenes
- Satèl·lit
- Aplicacions informàtiques
- Calefaccions

Passeig Antoni Estarellas, 8-A · 07110 Bunyola
Tel-Fax: 971 615 382

Son Termes

"Nuestra experiencia, garantía de éxito"

FINCA SON TERMES
CELEBRACIÓN DE BODAS Y EVENTOS
+34 971617745 - info@sontermes.com

'a
s'assessoria
FISCAL I LABORAL

Carrer Major, 4 - 971615251

ESFORN
DESREFUGI

www.esforndesrefugi.com
T. 648 67 77 33 · info@refugidemuntanya.es
Pare Bartomeu Caputxí, 1 · 07110 Bunyola

Associació de turisme
Bunyola
365

TC

Tomeu Colom
Electricista

630437545
tcbassa@gmail.com
C/ Filadores, 30
Esporles

Instal.lacions Elèctriques TC

Instal.lador autoritzat

NOU ESPECTACLES I
ESDEVENIMENTS

OSCAR MONTANER
Assessor Comercial Esdeveniments

+34 660 419 673

oscarmontaner@nouespectacles.com

nouespectacles.com

TREMOLA
EVENTS & ESPECTACLES

MATCH
SO & IL·LUMINACIÓ

1912

**FERROCARRIL
DE SÓLLER**

Ajuntament de Bunyola

Illes Balears